

10. Козюк В. В. Банківський канал монетарної трансмісії: аналіз з позиції глобальної макрофінансової стабільності / В. В. Козюк // Вісник НБУ. – 2012. – № 1. – С. 34–41.

11. Turner Ph. Is the Long-term Interest Rate a Policy Victim, a Policy Variable or a Policy Lodestar? / Turner Ph. // BIS Working Paper. – 2011. – No 367. – p. 1–39.

Referenes

1. Friedman, M. (1999), "The Role of Monetary Policy", *Esli by dengi zahovorili*, pp. 126–146.

2. Borio, C. and Disyatat, P. (2009), "Unconventional Monetary Policies: An Appraisal", *BIS Working Paper*, no. 292 pp. 1-29.

3. Helbling, Th., Huidrom, R., Kose, M., Otrok, Ch. (2010), "Do Credit Shocks Matter? A Global Perspective", *IMF Working Paper*, no. WP/10/261, p. 1–38.

4. Ugai, H. (2006), "Effects of the Quantitative Easing Policy: A Survey of Empirical Analyses", *Bank of Japan Working Paper*, no. 10, p. 1–42.

5. Speigel, M. (2001), "Quantitative Easing by the Bank of Japan", *Fed of San Francisco Economic Letter*, no. 31, p. 1–26.

6. Benford, J., Berry, S., Nikolov, K. and Young, C. (2009), "Quantitative easing", *Bank of England Quarterly Bulletin*, Vol. 49, no. 2, p. 90–100.

7. Bernanke, B. (1995), "The Macroeconomics of Great Depression: A Comparative Approach", *Journal of Money, Credit, and Banking*, Vol. 27, p. 1–28.

8. Borio, C. (2009). "Ten Propositions about Liquidity Crises", *BIS Working Paper*, no. 293, p. 1–21.

9. Hannoun, H. (2012), "Monetary Policy in the Crisis: Testing the Limits of Monetary Policy", *BIS Speeches*, no 2, p. 1–23.

10. Koziuk, V. (2012), "The Banking Channel of Monetary Transmission: Analysis from the Perspective of the Global Macrofinancial Stability", *Visnyk NBU*, no. 1, pp. 34–41.

11. Turner, Ph. (2011), "Is the Long-term Interest Rate a Policy Victim, a Policy Variable or a Policy Lodestar?", *BIS Working Paper*, no. 367, p. 1–39.

УДК 338.4

**Варламова М.Л.,
здобувач¹ кафедри фінансів та кредиту
Вінницького національного аграрного університету**

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ АПК УКРАЇНИ

**Varlamova M.L.,
candidate for a degree of the department of finance and credit
Vinnytsia National Agrarian University**

ANALYSIS OF THE MODERN STATE OF UKRAINE'S AIC (AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX) PROCESS INDUSTRY SECTOR

Постановка проблеми. Переробна промисловість АПК України представляє собою структуроутворюючу галузь економіки, від якої залежить благоустрій та рівень життя значної частини населення країни. Переробна промисловість АПК має важливе значення, оскільки розвиток аграрного сектору та переробка продукції є визначальним фактором економічної та соціальної стабільності.

Споживаючи понад 50 % продукції сільського господарства, переробна галузь в свою чергу значною мірою забезпечує тваринництво кормовими ресурсами за рахунок вторинних відходів виробництва і вироблених кормових продуктів [5]. Вона створює також умови для розвитку зовнішньої торгівлі, адже понад 56 % експорту продукції агропромислового комплексу України – це якісна продукція харчової та переробної промисловості [5]. У зв'язку з цим виникає необхідність аналізу сучасного стану переробної галузі АПК України, виявлення тенденцій її розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню переробної галузі присвячена велика кількість праць. У багатьох із них висвітлена динаміка розвитку переробної сфери АПК окремих регіонів, серед яких роботи Н.В. Почерніної, І.Н. Топіхи, І.О. Мельник, Л.Г. Дончака, Р.В. Логоши та ін.

Значна кількість праць присвячена аналізу окремих підгалузей переробної ланки АПК (А.О. Турчановський, О.Н. Рибаченко, О.В. Манойленко).

Аналіз результатів досліджень дозволило зробити висновок про необхідність продовження вивчення, оскільки недостатньо дослідженими залишаються сучасні тенденції переробної галузі в цілому по Україні.

¹ Науковий керівник: Прутська О.О – д.е.н., професор

Постановка завдання. Мета статті: провести аналіз сучасного стану переробної галузі АПК України, виявити існуючі проблеми та напрямки їх вирішення.

Об'єкт дослідження: переробна галузь АПК України.

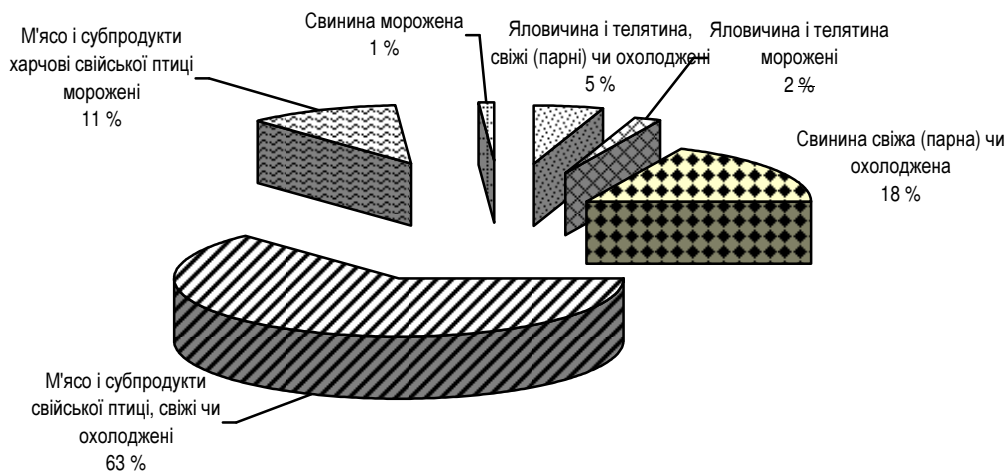
Предмет дослідження: сучасні тенденції розвитку підгалузей переробної сфери АПК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переробна галузь є однією із найбільш прибуткових в агропромисловому комплексі України. Її діяльність забезпечується комплексом переробних підприємств, які не тільки формують бюджети всіх рівнів, випускають п'яту частину від усієї виробленої в Україні продукції, а й відповідають за продовольчу безпеку та формують здоров'я нації.

Переробну сферу АПК становлять різні галузі: м'ясопереробна, борошномельна, круп'яна, молочна, оліє-жирова, цукрова тощо. Проаналізуємо розвиток основних переробних галузей АПК України.

Динаміка виробництва основних видів продукції переробної галузі останнім часом нестабільна.

В м'ясопереробній галузі найбільший обсяг займає м'ясо та субпродукти свійської птиці, свіжі та охолоджені (рис. 1).

Рис. 1. Виробництво продукції м'ясопереробної галузі

Джерело: [8]

В 2013 році приріст в даному сегменті склав 13 % порівняно з 2012 р, та 36 % порівняно з 2008 р. (рис. 2). Другим за обсягом є сегмент свинини свіжої (парної) чи охолодженої. Приріст в 2013 році склав 16 % порівняно з 2012 роком і 40 % порівняно з 2008 роком.

Рис. 2. Виробництво м'яса і субпродуктів харчові свійської птиці, свіжої чи охолодженої, свинини свіжої (парної) чи охолодженої, тис.т.

Джерело: [8]

Значну частку в м'ясопереробній галузі займає м'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, морожені (11 %). Темп росту складає 158 % порівняно з 2012 р і 165 % порівняно з 2008р.

Яловичина і телятина свіжі чи охолоджені займають 5 %, морожені – 2 %. Темп приросту склав 101 % і 155 % відповідно у співвідношенні до 2013 року, 49 % і 64 % - до 2008 р. Таким чином, незважаючи на позитивний приріст у 2013 році в даних галузях спостерігається значний спад обсягів виробництва порівняно з 2008 р. (рис. 3).

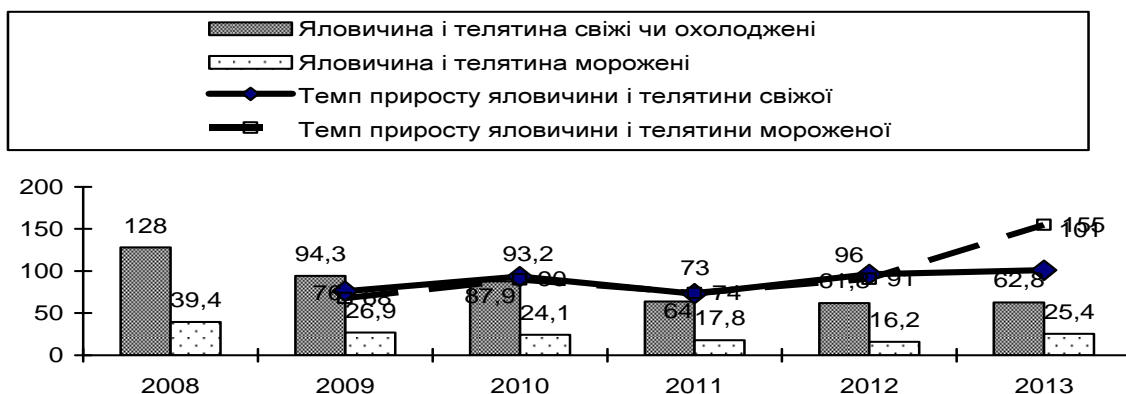

Рис. 3. Виробництво яловичини і телятини, тис. т

Джерело: [8]

Найменшу частку займає свинина морожена (1%). У 2013 році виробництво зменшилось на 20% порівняно з 2012 р. та на 25% порівняно з 2008 р.

Слід відмітити, що значний спад виробництва в даній галузі спостерігався у 2009 р (зменшення в 2,6 рази), а вже з 2010 року починається поступове збільшення обсягів виробництва.

Таким чином, найменший приріст в м'ясопереробній галузі спостерігається в сегменті мороженої свинини, найбільший – в сегменті «м'ясо і субпродукти св. птиці морожені».

В цілому по м'ясопереробній галузі можна прослідкувати позитивну динаміку.

В галузі переробки овочів та плодів найбільший обсяг займає виробництво соків (86%). У 2013 році виробництво соків зменшилось на 2% порівняно з 2012, та на 19% порівняно з 2008 р, виробництво консервованих овочів у 2013 році збільшилось на 1% порівняно з 2012р., але менше ніж обсяги виробництва 2008р. на 17% (рис. 4).

Рис. 4. Динаміка виробництва соків та консервованих овочів, тис. т

Джерело: [8]

Зменшення обсягів виробництва в 2013 році характерно і для галузі виробництва олії нерафінованої. Незважаючи на зменшення обсягів виробництва в 2013 році порівняно з 2012 роком на 11%, спостерігається збільшення в 1,82 рази відносно 2012 року.

Значну частку в переробній галузі займає переробка молока.

Найбільшу частку займає молоко оброблене рідке (45,5%), друге місце за обсягами займають кисломолочні продукти (25%).

Виробництво молока рідкого обробленого має позитивну динаміку протягом 2008-2013 рр. Обсяг молока у 2013 році збільшився на 5% порівняно з 2012р. та на 25% порівняно з 2008 р. і склав у 2013 році 961 тис. (у 2008 році – 808 тис. т)

Друге місце за обсягом у сфері переробки молока посідають кисломолочні продукти (25 %). Незважаючи на те, що в 2013 році обсяг виготовленої продукції збільшився на 7 % (522 тис. т) порівняно з 2012 р. (489 тис.т), він не досяг рівня 2008 р (532 тис. т) і складає 98 %.

У виробництві сирів кисломолочних, свіжих та жирних також спостерігається негативна динаміка порівняно з 2008 роком. Так, жирних сирів випущено у 2013 році на 31 % менше, ніж у 2008 році, і на 2 % ніж у 2012 році. Загалом кожен рік в період з 2008 по 2013 рр. відбувається зменшення обсягів виробництва (рис. 5).

Рис. 5. Виробництво сирів, масла вершкового та маргарину за 2008-2013 рр., тис. т
Джерело: [8]

Виробництво свіжих кисломолочних сирів має кращу динаміку. Так, у 2013 році темп приросту становив 106 %, але порівняно з 2008р. – 91 %.

За 2013 рік збільшилось виробництво вершкового масла на 6 % порівняно з 2012 роком, та на 11 % порівняно з 2008 р.

В сегменті виробництва маргарину спостерігається негативна динаміка протягом 2011 – 2013 рр. В 2013 рік вироблено на 14 % менше порівняно з 2012 роком та на 11 % порівняно з 2008 р.

Негативна тенденція спостерігається в зазначеному періоді і у виробництві цукру, де за 2012-2013р. виробництво зменшилось на 52 % у порівнянні з 2011р. та на 20 % порівняно з 2008 р.

Негативна тенденція характерна в сегменті виробництва борошна. За 2013 рік вироблено на 16 % менше порівняно з 2008р. і на 2,4 % порівняно з 2012 р.

Збільшилося, хоч і незначно, проте стабільно, протягом останніх років виробництво круп. Приріст складає 1 % порівняно з 2008р. та 0,5 % порівняно з 2012 р.

Таким чином, в більшості переробних галузей спостерігається негативна динаміка, що обумовлює необхідність розроблення заходів, які б сприяли розвитку переробної галузі АПК.

Проведений аналіз показав, що в більшості галузей спостерігається зниження рівня виробництва порівняно з докризовим періодом. З кожним роком все більше виникає необхідність інноваційного розвитку переробних галузей для забезпечення продовольчої безпеки на основі максимального використання потенціалу країни. Стосовно вирішення сучасних проблем АПК важливо забезпечувати не просто зростання інвестицій, але й інноваційну їх "наповненість" з урахуванням розвитку всіх елементів створення цінності при відповідній системі державного регулювання економічних процесів.

Перспективним в цьому напрямку є формування інвестиційно-інноваційних кластерів. Основна ідея формування кластерів у переробній промисловості АПК повинна базуватися на технології управління бізнес-процесами з формування ланцюга створення цінності для споживача аграрної продукції з урахуванням максимального використання потенціалу агропромислового виробництва.

Формування кластерів має відбуватися на регіональному рівні, враховуючи специфіку кожного регіону.

Пропонуємо наступний алгоритм створення інвестиційно-інноваційного кластеру.

1. Обґрунтування перспектив створення кластеру в кожному окремому регіоні, виходячи з аналізу розвитку переробних галузей у ньому.

2. Визначення сировинної бази інвестиційно-інноваційного кластеру з переробки агропромислової продукції.

3. Встановлення учасників кластеру

4. Формування моделі інвестиційно-інноваційного кластеру.

5. Розробка інструментів для залучення інвесторів у діяльність даного кластеру.

Зі створенням інвестиційно-інноваційного кластеру виникає можливість покращання якості виробленої продукції, появи додаткових робочих місць, збільшення експорту переробленої продукції, а не сировинної.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Аналіз результатів виробничої діяльності переробної сфери АПК виявив нестабільність її функціонування.

2. Встановлено, що найменший приріст в м'ясопереробній галузі спостерігається в сегменті мороженої свинини, найбільший – в сегменті «м'ясо і субпродукти св. птиці морожені».

3. В галузі переробки овочів та плодів найбільший обсяг займає виробництво соків (86 %), проте останнім часом спостерігається зниження рівня виробництва.

4. Визначено, що відносно 2008 року спостерігається збільшення обсягів виробництва олії нерафінованої (в 1,8 рази), молока рідкого оброблено (на 25 %), вершкового масла (на 11 %), круп (на 1 %).

5. Негативну динаміку порівняно з 2008 роком відмічено в сфері виробництва кисломолочних продуктів (зниження на 2 %), свіжих кисломолочних жирів (на 9 %), цукру (на 20 %), борошна (на 16 %).

6. В більшості переробних галузей спостерігається негативна динаміка, що обумовлює необхідність розроблення заходів, котрі б сприяли розвитку переробної галузі АПК, серед яких перспективним є інноваційний розвиток даної сфери.

7. Виникає необхідність в стимулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності переробних підприємств, створенні середовища, що сприятиме її активізації як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. У цьому напрямі перспективним є створення інвестиційно-інноваційного кластеру з переробки агропромислової продукції. Запропоновано алгоритм створення даного кластеру на регіональному рівні.

Перспективними стануть подальші дослідження створення інвестиційно-інноваційного кластеру з переробки агропромислової продукції.

Література

1. Асанова А.А. Концептуальные основы повышения конкурентоспособности перерабатывающей промышленности АПК Кыргызской республики / Асанова А.А., Сеиткожиева М.У. // Вестник КРСУ. – 2014. – № 8. – С. 9-12.

2. Заюкова М.С. Багатомірне порівняння в економічному аналізі діяльності підприємств переробної галузі АПК [Електронний ресурс] / М.С. Заюкова. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/>

3. Зубець М.В. Інноваційно-випереджувальна модель якісно нового розвитку агропромислового виробництва / М.В. Зубець, П.Т. Саблук, С.О. Тивончук // Економіка АПК. – 2008. – № 12. – С. 3-9.

4. Крюкова І.О. Переробна промисловість Одещини в контексті розвитку АПК регіону / І.О. Крюкова // Економіка харчової промисловості. – 2009. – № 3. – С. 5-7.

5. Почерніна Н.В. Динаміка розвитку переробної промисловості АПК Запорізької області [Електронний ресурс] / Н.В. Почерніна. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2\(1\)_27.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2(1)_27.pdf)

6. Саблук П.Т. Экономические основы продовольственной безопасности стран мира / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008. – №8. – С. 21-25.

7. Статистична інформація. Промисловість. Виробництво основних видів промислової продукції за 2003 – 2013 рр. / Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. Україна у цифрах (за 2008-2013рр). Статистичний збірник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_ukr_zb.htm

References

1. Asanova, A.A. and Seitkozheeva, M.U. (2014), "Conceptual bases of increase of competitiveness of the processing industry of the Kyrgyz Republic AIC", *Vestnik KRSU*, no. 8, pp. 9-12.

2. Zaiukova, M.S. (2008), "Multivariate comparisons in economic analysis of the agro-industrial enterprises", available at: <http://kpi.kharkov.ua/archive/> (access date February 15, 2015).

3. Zubets, M.V., Sabluk, P.T. and Tyvonchuk, S.O. (2008), "Innovation and proactive qualitatively new model of agriculture production", *Ekonomika APK*, no. 12, pp. 3-9.

4. Kriukova, I.O. (2009), "Manufacturing Odessa region in the context of agricultural development in the region", *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, no. 3, pp. 5-7.

5. Pochernina, N.V. (2013) "The dynamics of processing industries AIC Zaporozhye region", available at: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2\(1\)_27.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2(1)_27.pdf) (access date January 23, 2015).

6. Sabluk, P.T. (2008), "The economic foundations of the world food security", *Ekonomika APK*, no. 8, pp. 21-25.

7. *Statystychna informatsiia. Promyslovist. Vyrobnnytstvo osnovnykh vydiv promyslovoi produktsii za 2003 – 2013 rr.* [Statistical information. Industry. Production of major industrial products in 2003 – 2013]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy, available at: <http://ukrstat.gov.ua>

8. "Ukraina u tsyfrakh (2008-2013). Statystychnyi zbirnyk", available at: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_ukr_zb.htm